

6.4.2016

Kansliapäällikkö Lehikoinen

Viite

Asia

Yrittäjyys ja koulutus -hankkeen asettaminen

Pääministeri Sipilän strateginen hallitusohjelma (VNK 2015) linjaa yrittäjyyden vahvistamisesta ja toteaa, että koulutuksen uudistaminen ottaa huomioon työelämän osaamistarpeet ja lähentää koulutusta ja työelämää toisiinsa. Lisäksi korkeakoulujen ja yritysten keskinäistä suhdetta innovaatiotoiminnassa tiivistetään.

Yrittäjyyskasvatusta toteutetaan eri kouluasteilla eri näkökulmista. Yleissivistävässä koulutuksessa korostetaan myönteisiä asenteita, yrittäjyyteen liittyviä perustietoja ja -taitoja sekä yrittäjämäistä toimintatapaa. Toisella asteella ja korkea-asteella osaamista syvennetään ja mukaan tulevat myös yritystoimintaan liittyvät valmiudet. 2000-luvun puolivälistä lähtien yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksen ja kehittämisen painopiste on siirtynyt pedagogiikkaan - miten yrittäjyyttä opetetaan. Yrittäjyyden pedagogiikkaa ja yrittäjämäisiä oppimisympäristöjä on kehitetty vahvasti. Tähän liittyy pohdinta siitä, millainen opettaja ja millainen oppimisympäristö edesauttavat yrittäjyyteen oppimista. Lisäksi kokeillaan erilaisia pedagogisia toteutusmalleja. Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus on käsitteellisesti määritelty opetusministeriön "Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoissa" (2009), kuten myös asiaan liittyvät tavoitteet vuoteen 2015 mennessä.

Perusopetus

Opetushallitus on päättänyt joulukuussa 2014 uusista perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Yksi niiden keskeinen alue on "Työelämätaidot ja yrittäjyys". Perusteiden mukaan koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista. Uudet opetussuunnitelman perusteet otetaan käyttöön vuonna 2016.

Lukio

Opetushallitus antoi syyskauden 2015 aikana lukion opetussuunnitelman perusteet. Uusi asetus ja uudet opetussuunnitelman perusteet otetaan käyttöön lukio-opetuksessa asteittain 1.8.2016 lukien. Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä ovat yhtenä aihekokonaisuutena uusissa perusteissa. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Mainitun aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Lukioden yrittäjyyskasvatus on osoittautunut haastavaksi. Lukion työelämäyhteydet lukio- ovat olleet tähän saakka kaikista koulumuodoista vähäisimmät.

Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus on tärkeä väylä yrittäjyyteen sen tarjotessa sekä substanssia että työelämäyhteyksiä. Ammatillisten perustutkintojen yrittäjyysisältöjä on oleellisesti lisätty. Kaikki opiskelijat tulee arvioida vähintään viiden opintoviikon laajuisen yrittäjyyden perusosaamisen pohjalta. Opiskelijoille tarjotaan myös mahdollisuus laajoihin valinnaisiin yrittäjyysopintoihin. Mikäli opiskelijalle tarjotaan kaikki perustutkintoihin sisällytetyt yrittäjyysopinnot, syntyy niistä lähes vuoden opintoja vastaava kokonaisuus. Tärkeää olisikin tarjota erilaisia yrittäjyysopintopolkuja opiskelijoille.

Korkeakoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hiljattain selvittänyt korkeakoulujen toimia yrittäjyyden edistämisessä ja yritys yhteistyön kehittämisessä. Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa –raportti julkaistiin lokakuussa 2015 opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämässä seminaarissa. Yleisesti ottaen ammattikorkeakoulut ovat yliopistoja edellä yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan tukemisessa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken on kuitenkin paljon vaihtelua. Kaikki yrittäjämäisen yliopiston luokkaan sijoittuneet yliopistot ovat kaupalliseen tai teknilliseen alaan erikoistuneita yliopistoja. Alakohtaiset erot liittyvät myös sukupuolten tasa-arvoon yrittäjyydessä, sillä kaupallisten ja teknillisten alojen opiskelijajoukko on miesvaltainen. Suomessa naisten yrittäjyysaktiivisuus on työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen (2012) mukaan huomattavasti pienempää kuin miehillä. Opetus- ja kulttuuriministeriön 2015 selvityksestä käy ilmi, että näkemys yrittäjyydestä ja yrittäjyysopinnoista on osassa korkeakouluja edelleen melko kapea. Monesti koetaan, että yrittäjyysopinnot on tarkoitettu vain yrittäjäksi ryhtyville, eikä yrittäjämäisen toimintatavan merkitystä työllistymiselle välttämättä ymmärretä. Suuri osa korkeakouluista kuitenkin tunnistaa toimintojen hajanaisuuden sekä tarpeelliset yrittäjyyden kehittämiskohteet ja kokee tarpeelliseksi puuttua asiaan. Korkeakoulujen yrittäjyyttä tukevista toimista tehdään ministeriössä vielä esittelyraportti kuluvana vuonna, jotta korkeakoulujen hyvät käytänteet leviäisivät aiempaa laajemmalle. Lisäksi yrittäjyys on tarkastelussa opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen sopimusneuvotteluissa ja tavoitteissa vuosille 2017-2020.

Yrittäjyyden edistäminen valtakunnallisilla toimilla

Yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä on keskeistä alueellinen kehittämistyö. Alueellisia yrittäjyyskasvatusstrategioita on jo tähän mennessä laadittu seitsemän ja niiden toimenpano on käynnissä. Alueellisten yrittäjyyskasvatuksen resurssikeskusten ja YES-verkoston toimintaa on vahvistettu ESR- sekä valtion että kuntien rahoituksella. Yrittäjyyskasvatus on myös ollut 2000-luvun ajan säännöllisesti ja edelleen resursoitu aihekokonaisuus opetushenkilöstön täydennyskoulutuksessa (Opetushallitus). Yrittäjyyskasvatusta ja työelämäyhteyksiä käsitteleviä täydennyskoulutusohjelmia ja -kursseja järjestävät yliopistot, ammattikorkeakoulut, aluehallintoviranomaiset ja muut opetusalan täydennyskouluttajat.

Työkaluja opettajien käyttöön on kehitetty useita ja monet niistä ovat laajalti käytössä. Toisaalta alueelliset ja koulukohtaiset erot ovat suuria niiden käytön osalta. Työkaluja ovat esimerkiksi yrittäjyyskasvatuksen mittaristo (arviointiväline/LUT), Nuori Yrittäjyys-ohjelmat perusopetuksesta korkeakouluun, maakunnallinen YES-keskusverkosto ja alueellinen Yrityskyläkonsepti (TAT).

Yrittäjyyden kehittäjätahojen verkostoyhteistyötä on vahvistettu myös valtakunnallisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön yrittäjyyden ohjausryhmä asetettiin ensimmäisen kerran vuonna 2002. Ohjausryhmän työssä on korostunut tiedon välittäminen ja tiedonvaihto yrittäjyyden edistämiseksi koulujärjestelmässä. Vuodesta 2009 kehittämistyötä on tehty ”Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivojen” (Opetusministeriön julkaisuja 2009:7) mukaisesti. Tammikuussa 2015 valmistui Lappeenrannan teknillisen yliopiston toimesta tehty suuntaviivojen arviointi, josta saatiin aineksia jatkotyön tarpeisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on mukana kansainvälisessä Innovation Cluster for Entrepreneurship Education, ICEE)-tutkimushankkeessa (The Erasmus+ Programme of the European Commission). Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten Euroopan komission asettamaa tavoite, jossa jokaiselle nuorelle tarjotaan käytännön yrittäjyyskasvatusta ennen peruskoulutuksen päättymistä, voidaan toteuttaa (Entrepreneurship 2020, Action Plan, COM 2012). Tutkimushankkeeseen osallistuu 20 toisen asteen oppilaitosta viidestä eri maasta Belgian Flanderista, Suomesta, Virosta, Italiasta, ja Latviasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt asettaa yrittäjyys ja koulutus –hankkeen ja sille ohjausryhmän hallituskauden loppuun asti seuraavalla toimeksiannolla:

1. Hankkeessa määritellään yrittäjyyteen liittyvät tavoitteet koulutusjärjestelmän eri tasoilla hyvien käytänteiden pohjalta vuoden 2016 loppuun mennessä
2. Hankkeessa edistetään yrittäjyyteen liittyviä tavoitteita laaja-alaisesti koulutusjärjestelmän eri tasoilla
3. Hanke lisää sektorin eri toimijoiden ja yrittäjyysasiantuntijoiden välistä vuoropuhelua
4. Lisäksi hankkeen johtoryhmä toimii ICEE-hankkeen (Innovation Cluster for Entrepreneurship) ohjausryhmänä

Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu ohjausryhmän puheenjohtajaksi teidät kansliapäällikkö Anita Lehikoinen.

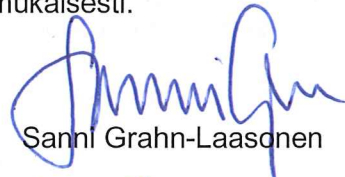
Lisäksi ohjausryhmään kutsutaan:

projektijohtaja Marika Paakkala, Aalto yliopisto,
Director of Entrepreneurship Education Elena Ruskovaara, Lappeenrannan teknillinen
yliopisto,
erityisasiantuntija Lauri Kurvonen, OAJ,
johtaja Timo Lindholm, SITRA,
erityisasiantuntija Janne Savolainen, TEM,
asiantuntija Elise Ramstad, TEKES,
toiminnanjohtaja Sanna Lehtonen, YES ry,
asiantuntija Turo Numminen, Nuori Yrittäjyys ry.
CEO Ida Hakola, Vapa Media Oy
johtaja Veli-Matti Lamppu, Suomen Yrittäjät
toiminnanjohtaja Tomi Alakoski, Taloudellinen tiedotustoimisto TAT – Finnfacts
puheenjohtaja Elli Luukkainen, Suomen Lukiolaisten Liitto
puheenjohtaja Rene Stolt, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry.
hallituksen jäsen, Juha-Pekka Puska, Aaltoes

Ohjausryhmän jäseninä ja asiantuntijoina toimivat opetus- ja kulttuuriministeriöstä opetusneuvos Jussi Pihkala, opetusneuvos Raija Meriläinen ja opetusneuvos Johanna Moisio.

Ohjausryhmä kuulee laajasti keskeisiä toimijoita, ja se voi asettaa tarvittavia alatyöryhmiä. Ohjausryhmän jäsenille ei makseta palkkioita, mutta mahdolliset matkakulut korvataan matkustusohjeiden mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeri

Sanni Grahn-Laasonen

Neuvotteleva virkamies

Ilkka Turunen

Jakelu Työryhmän jäsenet ja sidosryhmät